

Beszámoló az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” XLVIII. kötetéről

A korábbi évek gyakorlatától eltérően 2001-től immár hagyománnyá vált, hogy az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” című szakfolyóirat nem négy különálló, hanem két összevont számban jelenik meg: az egyik a nyár elején, júniusban, a másik pedig az év vége felé, decemberben. Ez a két összevont szám (az 1–2., illetve a 3–4. füzet) képezi a szakfolyóirat XLVIII. kötetét, amely a már megszokott formátumban, de némileg nagyobb terjedelemben – összesen 224 oldalon – jelent meg. A negyedévi füzetek összevonását az anyagi–pénzügyi nehézségeken túlmenően 2002-ben is a megfelelő színvonalú publikációk számának visszaesése indokolta.

A publikációk száma 2002-ben lényegesen nem változott, de azok átlagos terjedelme és tudományos színvonala valamivel tovább növekedett. Az elmúlt évben összesen 13 nagyobb terjedelmű eredeti közlemény, illetve rövidebb lélegzetű beszámoló jelent meg. Amint azt már az elmúlt években megszokottá vált, a hazai publikációk túlnyomó többsége most is a hatóságoktól és a kutatóintézetektől (elsősorban az FVM, valamint a KÉKI munkatársaitól), illetve a külföldi és hazai felsőfokú oktatási intézmények kutatóitól származik. A KÉKI keretén belül működő és 2001-ben jelentősen átszervezett Élelmiszergazdasági és Minőségügyi Osztály továbbra is értékes tevékenységet fejtett ki az Európai Unió-s csatlakozásunk előkészítését szolgáló, illetve a magyar élelmiszerjoggal kapcsolatos információs anyagok közzétételével. Öröndetes tény az is, hogy a felsőoktatási intézmények részéről többek között a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vegyészmérnöki Kar, Biokémiai és Élelmiszertechnológia Tanszék munkatársai, illetve az élelmiszerellenőrző intézmények (mindenek előtt az FVM Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrzési Főosztály) szakemberei továbbra is megtisztelték publikációikkal szakfolyóiratunkat. Így például – a nagy érdeklődésre való tekintettel – még 1997-ben új állandó rovatot nyitottunk „Az Élelmiszertörvény és a Magyar Élelmiszerkönyv értelmezése” címmel (szerkeszti: Ósz Csabáné), amely áttekintést ad a hazai élelmiszerszabályozásunkkal kapcsolatban felmerülő legfontosabb kérdésekről, illetve az azokra adott válaszokról. Az 1998-ban tovább bővülő rovatunk lehetővé tette, hogy a Magyar Élelmiszerkönyv Bizottság Titkársága által kiadott értelmezések és állásfoglalások ezen az úton is eljuthassanak az érdeklődő ipari szakemberekhez és a más területeken tevékenykedő előfizetőinkhez. 2000-től kezdődően a jogértelmezés kapcsán

leggyakrabban felmerülő kérdésekre adjuk meg a főhatóság véleményét és állásfoglalását. Bár ezek nem kötelező érvényűek, az egységes alkalmazás érdekében célszerű azok elfogadása és egységes gyakorlati alkalmazása.

Ha a tavalyi évben megjelent szakcikk fentiekben röviden már körvonalazott összetételét számszerűen is jellemezni akarjuk, akkor – a szerzők munkahelyét véve alapul – az alábbi eredményt kapjuk:

Főhatóság és egyéb élelmiszerellenőrző intézmény:	40%
Kutatóintézetek:	40%
Egyetemek, főiskolák	20%
Élelmiszer-előállítók	–

A 2002. évi publikációk tartalmi szempontból a következők szerint csoportosíthatók:

- Továbbra is kiemelt helyen foglalkoztunk az élelmiszerek minőségének és biztonságának kérdéseivel (8). Az integrált szemléletmódnak megfelelően az új európai keretszabályozás megköveteli a „termőföldtől a fogyasztó asztaláig” terjedő teljes élelmiszerlánc integrált figyelembe vételét. Ennek megfelelően a „klasszikus” élelmiszerbiztonság ma már kiterjed az állatok védelmére és jólétére, valamint a biztonságos, szennyeződésektől mentes takarmányok etetésére is. Mindez megköveteli a hazai élelmiszerbiztonsági rendszer kiterjesztését a mezőgazdaság, az állategészségügy és az állatvédelem területére.
- Az elmúlt évben is publikáltuk az FVM Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrzési Főosztály jelentését a 2001. évi hatósági élelmiszer- és borellenőrzés tevékenységéről és megállapításairól (1). A tanulmány számszerű adatokat közöl a minőségbiztosítás fejlődéséről az élelmiszer-előállító szektorban, a 4. pont pedig részletesen elemzi az élelmiszerek minőség alakulását a kifogásolási százalék függvényében. A szerző részletesen ismerteti az élelmiszerek és a bor előállításának szabályozása terén bekövetkezett jogszabályi változásokat, majd az Országos Borminősítő Intézet (OBI) tevékenységének részletes áttekintésére kerül sor. Az EU követelményrendszeréhez történő igazodás, a folyamatos fejlődés és a megnövekedett feladatok ellátása az élelmiszer- és a borellenőrzés jelentős mértékű erősítését teszi szükségessé.
- Ehhez a témakörhöz kapcsolódik, a debreceni Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet tevékenységéről szóló tanulmány (3). Ez az intézet 1978-ig nem csak Hajdú-Bihar, hanem Szabolcs-Szatmár megye területén is ellátta a hatósági élelmiszerellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat. 1978. október 25-én hivatalosan is megkezdte működését az

önálló nyíregyházi intézet, amelyről ugyancsak megjelent egy rövid tanulmány (4). A régió adottságainak és termelési kultúrájának megfelelően külön szakismeretekre volt szükség a speciális dohányipari ellenőrzések elvégzéséhez.

- A Kiváló Magyar Élelmiszerek utóvizsgálatának tanulságait elemzik tanulmányukban a METCONTOL munkatársai (6). A védjegy jogosultja, az FVM Agrármarketing Centrum (AMC) ugyanis a MERTCONTOL Rt. NAT által akkreditált Vegyi Laboratóriumát bízta meg a védjegyes termékek utóvizsgálatának elvégzésével. Mivel az utóellenőrzésen számos termék nem felelt meg, illetve nem minősült valóban kiváló terméknek, az előállítókat mindenképpen rá kell szorítani a folyamatosan kiváló minőség biztosítására, melynek egyik eszköze éppen a rendszeres és gyakori utóellenőrzés lehet.
- A Szegedi Tudományegyetem Élelmiszeripari Főiskolai Kar, valamint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vegyészmérnöki Kar munkatársai vizsgálták a hazai félkemény sajtok másodlagos fehérjebomlással keletkező, proteolitikus jellemzőit a sajtok beltartalmi értékének minősítése és az érzékszervi vizsgálatok eredményeivel való összevetés céljából (7). Többek között arra a megállapításra jutottak, hogy a proteolitikus adatok egy része a gyártástól eltelt idővel szoros összefüggésben változik, ezáltal felhasználható az érettségi állapot meghatározására.
- Az importált halkészítmények stroncium (^{90}SR) és cézium (^{137}Cs) kontaminációjával foglalkoztak tanulmányukban a nyitrai Szlovák Mezőgazdaságtudományi Egyetem munkatársai (5). 33 olyan halkonzervet vizsgáltak meg, amelyek a csernobili katasztrófa által legjobban szennyezett területeken működő vállalatoktól származtak. Megállapítást nyert, hogy az importált halkészítmények nem voltak sem stronciummal, sem céziummal szennyezve és a mért értékek nem haladták meg a vonatkozó EU direktívában megadott határértékeket.
- Az élelmiszerkémia felsőfokú oktatására, ezáltal az európai élelmiszervegyészek harmonizált tantervének kialakítására tett javaslatokat az Európai Kémikusok Egyesületeinek Szövetségéhez (FECS) tartozó Élelmiszervegyészeti Tagozat (WPFC) (10). Definiálta az élelmiszerkémia szakterületeit az élelmiszertudomány rokon területeihez képest, majd olyan irányelveket fogalmazott meg, amelyek – az elméleti és a gyakorlati oktatás alapjaként – meghatározzák az egyetemi szintű élelmiszervegyész-képzés minimális követelményeit. A tanulmány további részei pontokba szedve leírják az élelmiszeriparban, a hatósági szolgálatban, illetve a kutatásban, a magánlaboratóriumokban

és az egyetemeken dolgozó élelmiszervegyészek legfontosabb feladatait és felelősségi köreit.

- Az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” 2002. évfolyama is beszámolt az egyes élelmiszertudományi és minőségügyi rendezvényekről. Az EU Hatodik Keretprogramjának egyik kiemelt célja az Európai Kutatási Tér (ERA) létrehozása, amely – választ adva az új évezred kihívásaira – az emberek lehető legmagasabb szintű életminőségét hivatott biztosítani (11). Nagy figyelmet fordítanak az ún. kiválósági hálózatok és kiválósági központok kialakítására, amelyek a szellemi tőke igen jelentős koncentrációját valósítják meg. A jelenlegi tagállamok mellett a jelölt országok előtt is nyitva áll a lehetőség a közös kutatási projektekhez való csatlakozásra. A hazánkban már eredményesen lezárult „Minőségbiztosítási rendszerek és TQM eszközök alkalmazása a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban” című PHARE projektet, illetve annak eredményeit az FVM Élelmiszeripari Főosztály és a SZENZOR Gazdaságmérnöki Kft. az ország több nagyvárosában ismertette egy-egy egész napos szakmai konferencián (12). A Bábolnai Nemzetközi Gazdanapok keretén belül 2001. szeptemberében első alkalommal, hagyományteremtő szándékkal került megrendezésre a „Bábolna a minőségért és élelmiszerbiztonságért” című tudományos konferencia (13). A PICK Szeged Rt. és az EOQ MNB minden év őszén megszervezi a „Minőségmenedzsment az élelmiszeriparban” című egész napos szakmai konferenciát, melynek fő témája az EU élelmiszerszabályozási rendszerének jobb megismerése és az élelmiszeripari minőségirányítási rendszerek továbbfejlesztése (9).

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően a szakmai publikációkat a 2002. évi füzetekben is különböző hasznos információs anyagok egészítették ki, melyek közül legnagyobb terjedelemben a KÉKI Élelmiszergazdasági és Minőségügyi Osztály híryanagjai jelentek meg. Továbbra is igyekeztünk közzétenni a külföldi (nem csak EU!) élelmiszertörvénykezés eseményeiről készült válogatásunkat „A világ élelmiszerszabályozásának hírei” (World Food Regulation Review) című havi közlöny alapján. Ezt az AOAC Journal című külföldi élelmiszeralitikai szakfolyóiratból átvett publikációk rövid magyar nyelvű tömörítvényei egészítették ki a „Külföldi Lapszemle” című rovatunkban.

Az „Élelmiszervizsgálati Közlemények” 2003. évi 1. füzet kiadásának jelentős késését az az értesítés okozta, miszerint a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 2003. évtől megszüntette a szakfolyóirat

eddig is igen csekély mértékű támogatását. A miniszteri szintű zárólevél méltatta a szakfolyóirat elismerendő szakmai értékeit és nagy jelentőségét, de a rendelkezésre álló keret szűkösségére hivatkozva nem lát lehetőséget a további támogatásra. Ugyanakkor javasolja a szakfolyóirat fenntartását, amihez – a levélben foglaltak szerint – az EOQ MNB növelje meg az eddigi támogatás összegét, illetve a kiadó tegyen további erőfeszítéseket a vállalati szponzorok számának gyarapítása érdekében.

Ezáltal a jövőre 50 éves „Élelmiszervizsgálati Közlemények” – léte során nem először – végveszélybe került. Az EOQ MNB főszponzorként biztosítja a 2003. évi hiányzó összeget. Csak remélhető, hogy a fenyegető, egyre növekvő adóssághalmaz az 50-ik évfolyam kiadását jövőre lehetővé teszi. A túlélés további vállalati szponzorok nélkül elképzelhetetlen. Ezért nyomatékkal kérjük a kiváló minőségirányítási rendszert működtető cégek vezetőit, hogy ne hagyják cserben a szakfolyóiratot és jelezzék a Szerkesztőség (1026 Budapest, Nagyajtai utca 2/b.) vagy a Kiadó (1021 Budapest, Völgy utca 4/b.) címére mintegy 30000 ezer Ft értékű szponzorálási hajlandóságukat, ami alapján megküldjük a „Megállapodás” tervezetet.

Molnár Pál

Irodalom

1. Ducsay T.: ÉVIK **48** (2002) 3–4, 103–138
2. Ősz Cs.-né: ÉVIK **48** (2002) 3–4, 154–159
3. Gönczy Á.: ÉVIK **48** (2002) 1–2, 57–68
4. Gönczy Á.: ÉVIK **48** (2002) 3–4, 148–153
5. Pavelka M. és Golian J.: ÉVIK **48** (2002) 3–4, 139–141
6. Barabássy S. és Borainé P.É.: ÉVIK **48** (2002) 3–4, 142–147
7. Baráné H.O., Horváthné A.K. és Örsi F.: ÉVIK **48** (2002) 1–2, 41–56
8. Molnár P.: ÉVIK **48** (2002) 1–2, 8–40
9. Molnár P.: ÉVIK **48** (2002) 1–2, 78–89
10. FECS javaslatok: ÉVIK **48** (2002) 3–4, 167–173
11. Várkonyi G.: ÉVIK **48** (2002) 3–4, 160–166
12. Várkonyi G.: ÉVIK **48** (2001) 1–2, 69–73
13. Horváthné A.K.: ÉVIK **48** (2001) 1–2, 73–77